

Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1940 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående befolkningens å norra Öland rätt till utsynning av husbehovs-
virke från Böda kronopark.*

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 49 av herr *Magnusson, Karl*, och herr *Heiding* samt II: 86 av herr *Tornegård m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en tillämpning av den sedan gammalt norra Ölands skogfattiga socknar tillkommande utsyningsrätt från Böda kronopark, som möjliggör för ortsbefolkningen att på rimliga villkor tillgodose nödigt behov av ved och virke.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av domänstyrelsen. Vid nämnda utlåtande äro jämväl fogade yttranden av vederbörande jägmästare och överjägmästare.

Den genom flera särskilda Kungl. Maj:ts beslut, senast den 20 februari 1920 för tiden till och med utgången av år 1922, vissa hemmans- och lägenhetsinnehavare inom Böda m. fl. socknar tillerkända rätten att mot viss betalning erhålla utsynning av skog å rot inom Böda kronopark har tidigare varit föremål för behandling inom riksdagen.

I en vid 1914 års första riksdag inom andra kammaren av herr *Andersson* i Knäppinge väckt motion, nr 246, hemställdes sålunda, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke den sedan äldre tider norra Ölands skogfattiga socknar tillkommande utsyningsrätt från Böda kronopark må fortfarande till denna befolknings nytta och fördel utgå. Motionen återupprepades vid 1914 års senare riksdag (II:60) men avstyrktes av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket den hänvisats (utl. nr 3), och avslogs av riksdagen. I motiveringen till sin hemställan om avslag å motionen framhöll nämnda utskott, bland annat, att »frågan om utsyningsrättens bibehållande redan vore på grund av en ansökan, vilken även motionären underskrivit, föremål för Kungl. Maj:ts prövning.»

Vid 1917 års lagtima riksdag hemställde samme motionär i en inom andra kammaren väckt motion, nr 277, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t

måtte anhålla, att Kungl. Maj:t, före utfärdandet av nya bestämmelser rörande utsyningsrätten å Böda kronopark, ville utreda vilka lättnader för utsyningsens erhållande, som kunna beredas vissa skogfattiga socknar å Öland. Jämväl sistnämnda motion avstyrktes av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott (utl. nr 3) och avslogs av riksdagen.

I sitt sistnämnda utlåtande anförde sagda utskott bland annat följande: »Utskottet har för övrigt den uppfattningen, att ifrågavarande villkor,¹ vilka fastställas av Kungl. Maj:t i samband med prövningen av ansökningarna om utsyningsrättens bibehållande, äro av den beskaffenhet, att riksdagen saknar anledning yttra sig rörande desamma. Ty har riksdagen så nyligen som år 1914 anförtrott Kungl. Maj:t rätten att fortfarande utan riksdagens hörande avgöra den större frågan om utsyningsrättens bibehållande eller icke, så vore det väl egendomligt, om riksdagen nu ingrepe, då det gäller endast underordnade detaljer i utsyningsförfarandet, vilka prövas och fastställas för varje ny utsyningsperiod. Den lämpliga vägen för ernående av möjliga ändringar beträffande i motionen omhandlade bestämmelser vore enligt utskottets mening, att vederbörande i samband med ansökningarna hos Kungl. Maj:t om utsyningsrättens förlängning gjorde framställning om i motionen förordade lättnader för de utsyningsberättigade.»

I sitt förstnämnda utlåtande, nr 3 vid 1914 års senare riksdag, har andra kammarens fjärde tillfälliga utskott meddelat en utförlig historik rörande utsyningsrätten å ifrågavarande kronopark, varför ytterligare uppgifter i dylikt avseende icke synas i förevarande sammanhang erforderliga.

Genom förutnämnda beslut den 20 februari 1920 har *Kungl. Maj:t* förordnat,

dels att för det virke, som under tiden till och med år 1922 kan komma att från Böda kronopark utsynas till hemman och lägenheter, vilka förut åtnjutit dylik förmån, utsyningsdagarna skola erlägga betalning med följande belopp, huggningskostnaden oberäknad, nämligen:

för ved med sex kronor 60 öre för varje lass om 33 $\frac{1}{3}$ kubikfot fullgott virke; och

för timmer, lika för tall och gran;

för träd om 20—25 centimeters diameter utanpå barken 1.3 meter över marken

kronor 12 per kubikmeter

» » » 26—30 » » » barken 1.3 meter över marken

kronor 14 per kubikmeter

» » » 31—35 » » » barken 1.3 meter över marken

kronor 16 per kubikmeter

» » » 36—40 » » » barken 1.3 meter över marken

kronor 18 per kubikmeter

» » » 41 och grövre » » » barken 1.3 meter över marken

kronor 20 per kubikmeter

¹ D. v. s. villkoren för utsyningsrätten.

dels att utsyningstagare skall vara skyldig åtnöja sig med att som vedvirke utsynas förutom fullgod ved även duglig torrskog, vindfällen, rensningsvirke, gallringsvirke, toppar m. m. efter avverkningen under villkor att det härövan för fullgod ved bestämda priset efter jägmästarens beprövande minskas i förhållande till vedens värde,

dels att utsyningstagare skall vara skyldig själv ombesörja och bekosta upphuggning och avforsling av till honom utsynat virke,

dels ock att med avseende på ordningen för åtnjutande av utsyning från kronoparken under nämnda tid följande bestämmelser skola iakttagas:

att den till jägmästaren lämnade, sockenvis upprättade förteckning över de till utsyning berättigade hemmanen med dem åsatt mantal skall vara att tillgå hos jägmästaren;

att jägmästaren skall före den 15 maj varje år låta i vederbörande kyrkor kungöra, å vilka trakter utsyningsvirket för det löpande året är avsett att uttagas;

att innehavare av till utsyning berättigat hemman, som önskar åtnjuta utsyning, skall före den 1 juni varje år hos vederbörande landsfiskal därom göra skriftlig anmälan med angivande av hemmantalet å sitt innehavande hemman, det belopp vedvirke, som önskas, det ändamål, för vilket utsyningen av timmer sökes, samt beloppet av det för detta ändamål behövlige virke jämte dess beskaffenhet och dimensioner;

att landsfiskal skall, sedan han med biträde av ojävig god man på utsyningssökandens bekostnad verkställt syn till utrönande av det uppgivna timmerbehovets verklighet och av det för ändamålet erforderliga antalet timmer, före den 1 juli till jägmästaren avlämna inkomna utsyningsansökningar jämte däröver upprättad förteckning, upptagande för varje utsyningssökande såväl det belopp av ved och annat virke, om vars erhållande framställning blivit gjord, som det timmerbelopp, vars beviljande vid synen tillstyrkts, ävensom den ordning, varefter, i händelse av bristande tillgång på timmer å avverkningstrakterna, ansökningarna om timmerutsyning med hänsyn till behovens art böra tillgodoses;

att jägmästare, sedan han, i händelse kronoparkens virkesavkastning för året icke medger utsyning av allt det begärda timret, inhämtat yttrande jämväl från landsfogden rörande den ordning, i vilken ansökningarna om timmerutsyning kunna anses företrädesvis förtjäna avseende, skall före den 1 augusti till länsstyrelsen i Kalmar län insända samtliga utsyningsansökningarna med däröver avgivna yttranden jämte uppgift å tillgången på timmer samt eget yttrande;

att länsstyrelsen efter prövning av de sålunda inkomna handlingarna bör före den 1 september låta tillstålla jägmästaren utsyningslängd, upptagande varje hemman, som fått sig utsyning av timmer beviljad, antalet timmer samt deras storlek och beskaffenhet;

att jägmästaren skall med ledning av ovanberörda förteckning å de till utsyning berättigade hemman och i enlighet med den av länsstyrelsen meddelade utsyningslängden samt inkomna ansökningar om utsyning av ved

verkställa utsyning för året samt därefter låta minst 2 veckor förut genom kronobetjänningens försorg i vederbörande socknars kyrkor kungöra, såväl å vilken eller vilka trakter av kronoparken utsyning ägt rum, som ock tid för likvidens erläggande och tiden för avverkning och avhämtning, med iakttagande därvid att för varje utsyningstagare angivas de honom tillkommande virkesbelopp i hela lass ved samt i stycketal och kubikinnehåll av timmerträd ävensom priset å virket;

att betalning för virket skall senast å kungjord dag kontant erläggas till vederbörande jägmästare;

att virke, som ej blivit i behörig tid och ordning betalt eller ej å den utsatta tiden avhämtats, skall för kronans räkning säljas utan rätt i senare fallet för dem, för vilkens räkning virket blivit utsynat, att återfå den för virket möjligen erlagda betalningen eller att få ersättning för därå möjligen nedlagt arbete med upphuggning; samt

att landsfiskal, när han håller syn för uppskattning av virkesbehov skall njuta ersättning enligt gällande resereglemente.

Domänstyrelsens utlåtande är av följande innehåll:

»Den genom nådiga beslutet den 23 april 1836 vissa hemmans- och lägenhetsinnehavare inom Böda m. fl. socknar tillerkända rätten att mot viss betalning erhålla utsyning av skog å rot inom Böda kronopark har vid flera tillfällen förnyats, senast genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 februari 1920, varigenom sagda rätt utsträckts att gälla till och med år 1922. Till följd av fallande virkespriser blev dock denna rätt endast utnyttjad i mindre omfattning och utsynat virke i många fall av utsyningstagaren ej avhämtat, till olägenhet för kronoparkens förvaltning.

Utlämning av virke å rot är ägnat att medföra misshushållning med virke, föranledd bland annat av felaktig aptering.

Enligt vad jägmästaren uppgiver plägar befolkningen i de tidigare privilegierade socknarna i vanliga fall endast i ringa utsträckning använda virke från kronoparken, vilket säges bero därav att ved från kronoparken ansetts sämre än ved från fastlandet. Enligt samma uppgift ha kommuner ej långt från Böda vid upprepade tillfällen och senast under år 1939 föreskrivit, att ved till kyrka och skolor skulle inköpas från fastlandet.

Styrelsen är emellertid beredd att, i den mån virkesavkastningen från kronoparken det medgiver, tillhandahålla de hemman och lägenheter, som förut jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 23 april 1836 åtnjutit sådan förmån, husbehovsvirke från kronoparken till den kvantitet, som i nämnda beslut omförmäles eller 8 lass om $33\frac{1}{3}$ kubikfot på varje helt hemman och därjämte timmer till styrkt behov. I regel synes därvid upphugget virke böra tillhandahållas genom revirförvaltningens försorg till undvikande av de olägenheter, som föranledas av utlämning av virket å rot.

De föreskrifter, som tidigare gällt i avseende på ordningen för tillhandahållande av virke, varom nu är fråga, synas böra ersättas med bestämmelser, som äro tidsenliga och så enkla som möjligt.

Dessa bestämmelser synas i huvudsak böra innebära följande.

Årligen, före den 1 mars, skall till jägmästaren från vederbörande kommunalnämndsordförande överlämnas för varje kommun upprättad förteckning över de till utsyning berättigade hemmanen med dem åsatt mantal jämte

angivande av den mängd för husbehov erforderligt virke, fördelad å olika sortiment, som utsyningsstagare önskar inköpa.

Jägmästaren tillhandahåller så snart ske kan virket, upparbetat eller, därest så i undantagsfall skulle visa sig ändamålsenligt, å rot.

För virket utgår ersättning efter skäligen ortspris, som på förslag av styrelsen för varje år bestämmas av Kungl. Maj:t.

Betalning för virket erlägges kontant eller på sätt med jägmästaren må kunna överenskommas.

Styrelsen får hemställa att, vad styrelsen här ovan anfört, måtte vinna beaktande vid ärendets behandling inom riksdagen.»

Med hänsyn särskilt till svårigheterna att under nu rådande förhållanden anskaffa bränsle synes det utskottet kunna tagas under övervägande, huruvida ifrågavarande utsyningsrätt till virke må kunna ånyo vinna viss tillämpning. Emellertid torde det alltjämt böra få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom. Såsom domänstyrelsen anfört, synas i förekommande fall de förutvarande bestämmelserna om tillhandahållandet av virket böra ersättas med mera tidsenliga och enkla sådana, därvid utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t omprövar även de tidigare åsatta virkespriserna, vilka numera synas vara för höga. I frågan intresserade kunna sålunda hos Kungl. Maj:t ansöka om erhållande av förmånsrätt, som här avses.

Utskottet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 49 och II: 86 icke må föranleda annan åtgärd än att vad utskottet ovan anfört genom skrivelse bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Stockholm den 28 maj 1940.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Gabrielsson, Granath, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Anderberg* och *Gottfrid Karlsson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Hedlund* i Häste, *Olsson* i Rödningberg, *Gustafson* i Vimmerby, *Carlström, Casenberg, Andersson* i Tungalsta och *Lundbom*.
